

تشریفات و نحوه ی اجرای احکام

رسول شهبازی حسینخانی

رسول جباری

رضا خروشی

چکیده:

عنوان این پژوهش تشریفات اجرای احکام کیفری است که در دو بخش تشریفات و نحوه اجرای احکام کیفری و محل و زمان اجرای احکام مورد بررسی قرار می گیرد. وهدف از این پژوهش بررسی زمان و مکان مناسب اجرای حکم کیفری است که در صورت انتخاب زمان و مکان نامناسب برای اجرای حکم اصل تضمین دفاع اجتماع و هدف ارضایی مجازات دچار خدشه می شود. روش تحقیق در این پژوهش روش توصیفی-تحلیلی است که در گردآوری اطلاعات اولیه تحقیق از شیوه و روش کتابخانه ای استفاده شده است. پس از قطعیت حکم باید مقدماتی برای اجرای حکم انجام گیرد و تمهیدات لازم برای محل و زمان اجرای حکم کیفری صورت گیرد و اینکه اجرای مجازات های متعدد به چه ترتیبی خواهد بود؟ در مورد ترتیب اجرای مجازات های متعدد همواره دو اصل فوریت اجرا و لزوم اجرای همه مجازات ها باید مورد توجه قرار گیرد. مجازات ها در جامعه پیش مدرن در ملاعام صورت می گرفت ولی اصول اخلاقی و تضمین دفاع اجتماع در دهه های گذشته مورد توجه قانونگذاران بوده است و قضات براساس اهمیت جرم ارتكابی، محل و زمان اجرای حکم را تغییر می دادند. زمان اجرای احکام کیفری نیز بر خلاف احکام حقوقی فوری است بنابراین به محض لازم الاجرا شدن حکم کیفری، بدون درخواست کسی دادگاه باید دستور اجرای آن را صادر و پرونده توسط واحد اجرای احکام کیفری فوراً به اجرا گذاشته شود.

واژگان کلیدی: محل اجرا، زمان اجرا، مجازات، احکام کیفری

مقدمه:

اجرا از نظر لغوی به معنای «راندن و روان ساختن و جاری کردن» است. (عمید ، 1389: 91) از نظر اصطلاحی عبارت است از «به کار بردن قانون در جهت وصول حقوق ذی حق از فردی که از ادای آن سر پیچی می کرده است اما توسط دادگاه صالح شناسایی و یا توسط اسناد رسمی لازم الاجرا و قطعی شده است یا تحقق بخشیدن مدلول حکم را اجرا می نامند. (جعفری لنگرودی ، 1387، ج 4: 528)

حکم باید قاطع دعوا باشد که بر اساس آن تکلیف دعوی مطرح در دادگاه مشخص شده ، و پرونده مختومه می شود . البته این بدان معنی نیست که دیگر نمی توان از طریق تجدید نظر ، اعتراض ثالث ، و خواهی و... آن را پی گیری نمود (شمس ، ج 2: 1389: 204).

اجرا مرحله ای است که بر اساس آن ، محکوم^۱ با توسل به اجرای قانون و استفاده از قوای دولتی و قوانین جاری، مفاد حکم را به محکوم علیه تحمیل می کند. (سلطانی، ج اول، 1392: 5)

بنا بر این محکوم باید طی تشریفات قانونی و در مرجع صالح قضایی ، تقاضای اجرای حکم را بنماید ، شروع عملیات اجرایی با تقاضای صدور اجرائیه و ابلاغ به محکوم علیه صورت می گیرد . بنا بر این، اجرای احکام مدنی که در مقابل اجرای احکام کیفری قرار دارد ، عبارت است از «تحمیل مفاد حکم مراجع قضایی به محکوم علیه که به امر قانون مشخص شده است». (مدنی ، ج 3: 1378: 22).

اجرای احکام، آخرین مرحله ی دادرسی های کیفری است. اگر گفته شود که دادرسی های کیفری فقط برای تحقق بخشیدن به این مرحله صورت می گیرد، سخنی نادرست نخواهد بود. در حقیقت هدف از رسیدگی های کیفری این است که در صورت احراز وقوع مرحله ی جرم صحت انتخاب آن و محقق بودن مسئولیت کیفری متهم، به مجازات و یا اقدامات تأمینی و تربیتی درباره او به اجرا گذشته شود؛ تا در جامعه هیچ بزهکاری کیفر ندیده و اصلاح نشده باقی نماند. (آخوندی، ج 3، 1389: 17)

«شاید بتوان هدف های پیچیده و آشتی ناپذیر کیفرها را حول سه محور خلاصه کرد : ترساندن، سزادادن و بازسازگار کردن. این هدف های سه گانه همواره در اجرای مجازات ها وجود داشته و دارد. ولی تاکید بر یکی بیش از دیگران بر حسب زمان و مکان یکسان نبوده است. یکی از دلیل هایی که قانون گذاران در انتخاب مجازات ها به نوع و شدت و ضعف آن ها توجه دارد ایجاد رعب و هراس در مردم است. همین ویژگی راهنمای قانون گذار در تشدید مجازات اعمالی است که بیشترین اختلال را در نظام اجتماعی پدید می آورد و مایه ی تشویش اذهان عمومی است. قانون گذار با این تصور که ترس از مجازات سنگین ممکن است بزهکاران احتمالی را از اندیشه های شریرانه منصرف گرداند، با اجرای آن امیدوار است درس عبرتی به آنان داده باشد. از دیرباز مکافات

عمل، بار سنگینی به شمار می آید که بزهکاران برای جبران تقصیر خود باید به دوش می کشید. عدالت اقتضا می کند که کار زشت بی کیفر نماند. امروز این هدف در اجرای مجازات ها همچنان تعقیب می شود. در اذهان عموم مردم مفهوم عدالت وقتی معنی و تحقق می یابد که بزهکار به سزای همان میزان گناهی که مرتکب شده است رسیده باشد. مجازات وظیفه دارد که این تعادل را برقرار کند.

1- تشریفات و نحوه ی اجرای احکام

پس از قطعیت یافتن حکم و صدور دستور اجرا از طرف قاضی اجرای احکام، باید مقدماتی برای اجرای حکم انجام گیرد. ازجمله ی این مقدمات می توان به دو مورد زیر اشاره کرد:

- 1- مراتب باید به مراجع و اشخاصی که در ارتباط با اجرا وظایفی دارند و باید حین اجرا حضور داشته باشند اطلاع داده شود.
  - 2- تمهیدات لازم برای برقرار نمودن نظم و آرامش در محل اجرای حکم صورت گیرد.
- چنانچه متهم به لحاظ ارتکاب جرائم متعدد از انواع مختلف و یا ارتکاب جرم واحدی که مستلزم چند نوع مجازات است، به تحمل مجازات های مختلف محکوم شده باشد، اجرای مجازات های متعدد به چه ترتیبی خواهد بود ؟
- در مورد ترتیب اجرای مجازات های مختلف همواره دو اصل باید مورد توجه قرار گیرد که ماده 134 قانون جدید به آن پرداخته است: اول؛ همه ی مجازات ها باید اجرا شود و اجرای هر مجازات زمینه ی مجازات دیگر را از بین نبرد. دوم؛ احکام کیفری قطعی و مجازات ها فوراً باید اجرا شوند و تأخیر در اجرای مجازات ها جایز نیست.
- در اجرای مجازات های متعدد و مختلف باید به گونه ای عمل شود که این دو اصل رعایت شود. مثلاً چنانچه شخصی به تحمل شلاق و اعدام محکوم شده باشد، هر دو اصل لزوم اجرای همه ی مجازات ها و فوریت در اجرا، قابل جمع است، بدین صورت که ابتدا مجازات شلاق اجرا، سپس محکوم اعدام شود.

بنابراین قاعده ی کلی این است که در مقام اجرای مجازات های متعدد، به ترتیبی عمل شود که هر دو اصل مورد اشاره رعایت شود. مگر این که جمع بین آن ها و عمل به مقتضای هر دو اصل امکان پذیر نباشد، در این صورت اصل فوریت اجرا حاکم و اصل لزوم اجرای همه ی مجازات ها ساقط می شود. مانند این که متهم به تحمل حبس و اعدام یا قصاص نفس محکوم شده باشد. در این مورد امکان جمع هر دو اصل وجود ندارد زیرا اجرای مجازات اعدام یا قصاص زمینه اجرای حبس را از بین می برد و بالعکس، حبس و تأخیر اجرای اعدام یا قصاص با اصل فوریت در تعارض است. به ناچار در این جا از اجرای مجازات حبس صرفنظر نموده و

مجازات قصاص یا اعدام اجرا می شود. در این حالت، قاضی اجرای احکام، راجع به مجازات حبس، به لحاظ فوت محکوم و شخصی بودن مجازات حبس، قرار موقوفی اجرا صادر می نماید. (احمدی موحد، 1387: 42)

البته طرز اجرای حکم اعدام بر حسب ممالک متفاوت است. «در ایتالیا طبق ماده 21 جدید قانون جزا، محکومین به اعدام تیرباران می شوند و در روسیه غیر از موارد استثنایی محکومین را به دار آویزان می کنند. در آلمان طرز اجرا در موارد خیلی مهم آویختن به دار - که فضاقت آور است- معمول می باشد و نظامیان تیر باران می گردند ولی رویه معمول در آنجا بریدن سر محکومین است در انگلیس و مصر مجازات اعدام به وسیله آویختن به دار و در اسپانیا به وسیله ی خفه کردن و در خیلی از ایالات آمریکا از راه برق و در نروژ خفه کردن محکوم در خواب به وسیله ی گاز صورت می گیرد. چون نمی توان تعیین نمود که کدام یک از طرق بالا موجب مرگ فوری محکوم می شود، رجحان آن ها بر تیرباران و آویختن به دار مسلم نیست. (علی آبادی ، 1385: 24)

در عصر صفویه نیز قبل از اعدام میر غضب محکوم را وادار به گدایی می کرد. البته این، طریق ساده محکوم گردانی و استفاده از او بود، بدتر این بود برای این که مردم احساس ترحم بیشتری کنند و اعانت بیشتری بدهند، گوش و بینی وی را نیز می برید و در سینی می گذاشت یا او را مهار می کرد و زنجیر از بینی اش می گذراند. (فاروقی ، 1363: 370)

ولی در ماده 14 آیین نامه اجرای حکم قصاص مصوب 80/09/04 در مورد نحوه ی اجرای قصاص آمده است:

«اجرای قصاص نفس، قتل و اعدام ممکن است به صورت حلق آویز چوبه دار و یا شلیک اسلحه آتشین و یا اتصال الکتریسیته و یا به نحو دیگر به تشخیص قاضی صادر کننده رای انجام گیرد.»

در صورتی که در حکم صادره نسبت به نحوه و کیفیت اعدام، قصاص نفس و قتل ترتیب خاصی مقرر نشده باشد محکوم به دار کشیده می شود. (عارفه مدنی کرمانی، 1390: 50)

2- محل و زمان اجرای احکام:

الف) محل اجرای احکام:

«مجازات در جامعه پیش مدرن بیش از هر چیز به معنای این بود که جبر و زوری که نسبت به نظام جهانی شده بود، اکنون باید در مورد خود جنایتکار اعمال گردد و چون مجرم نظم عمومی را برهم زده مجازات او باید در ملاء عام صورت گیرد.» (حقیقی، 1381: 192)

سرمایه داری و دوران مدرنیته در غرب طرز تلقی و نگرش به قانون و جرم را دگرگون کرد. به تبع آن مجازات نیز در غرب تحول اساسی یافت. به تدریج با تحول جامعه، اجرای مجازات از طرف مقامات حکومتی که خود را نماینده جامعه می دانستند، دور از چشم مردم اعمال می گردید. زندان به عنوان محل اصلی اجرای حکم مورد توجه قرار گرفت. البته زندانی کردن مجرمان به عنوان واکنش رسمی و متداول جامعه پیشینه چندان طولانی ندارد، در گذشته های نه چندان دور، سلب آزادی و محبوس کردن مجرمان در کشورهای غربی و حتی قاره آسیا به مرحله پیش از محاکمه و تا تحویل متهم به دادگاه جهت رسیدگی به درستی و نادرستی اتهام وارده وجود داشته است و پس از آن، کیفر که اغلب به شکل مجازات های بدنی و غیرانسانی بود بلافاصله اجرا می شد. زندان در طول دو سده حیات به تکامل خود ادامه داد و به عنوان مجازاتی که مدعی فراهم کردن امنیت برای جامعه و مصون داشتن آن از دست مجرمان بود درآمد. حتی ادعا شد که زندان توانایی اصلاح و درمان مجرمان را دارد.

«جرم به عنوان یک پدیده طبیعی و دائمی اجتماعی در تمام جوامع و همه زمان ها و مکان ها اتفاق می افتد.» (دانش، 1368: 16)

عدالت و اخلاق از قدیمی ترین اصول در انتخاب محل اجرای مجازات هستند که اصول اخلاقی در دهه های گذشته مورد توجه قانونگذاران بوده است. البته امروزه در کنار اصول اخلاقی، تضمین دفاع اجتماع به وسیله اصلاح مجرم نیز در نظر گرفته می شود و قضات دادگاه ها برطبق آن، هر اندازه اهمیت جرم ارتكابی بیشتر باشد، محل اجرای حکم را نیز دستخوش تغییراتی می کنند.

«دفاع از جامعه در قبال مجرمان از دیرباز مدنظر جوامع و دولتها بوده است و در این مسیر اقدامات فراوانی صورت گرفته است.» (آنسل، 1375: 5)

گاه بی رحمانه ترین و شدیدترین شکنجه و مجازات ها را در مورد مجرمین اجرا نموده اند. در این مفهوم ابتدایی دفاع از هیات اجتماع تنها از طریق توسل به خشونت و اعمال مجازات های شدید مورد توجه قرار می گرفت. همپای تحولاتی که در مفهوم، دامنه، نوع و کیفیت جرم و بزهکاری در سده های اخیر رخ داده است و دولتها را با بزهکاری نوین که پیچیده و متفاوت از گذشته است روبرو کرده، واکنش اجتماعی علیه جرم نیز به تناسب شاهد دگرگونی های وسیعی بوده است. در این میان زندان به مثابه مهمترین شکل واکنش اجتماعی علیه جرم و فرد دستخوش دگرگونی هایی شده است. (آشوری، 1382: 5)

زمانی مجازات ها شکل برهنه و شفاف داشت و کیفر بر روی انسان بصورت علنی اجرا می شد، بعدها جای خود را به نوع جدیدی از کیفر و مجازات داد که در خفا و دور از چشم جامعه صورت می گرفت. کیفر و مجازات دیگر به صورت شکنجه و تعذیب که جسم مجرم را هدف قرار داده بود و تلاش می کرد با تعذیب و آزار بدن مجرم را اصلاح کند و در گردش اجتماعی جامعه قرار

دهد جای خود را به تعذیب روح و روان داد که درون چهار دیواری محصور زندان اجرا می شد، مجازات ها به صورت خشن و شکننده که می توانست تهدید علیه امنیت ملی و مشروعیت حکومتها باشد، حذف شد و به شکلی مدرن و قانونمند در چهارچوب زندان قرار گرفت. زندان در واقع شکل نوینی از کیفر و مجازات در غرب است که هدف آن قبل از هر چیز جدا کردن تبهکاران از بدنه اجتماع است. (نورن ، 1380 : 28)

در کشور هایی که مجازات اعدام به مرحله اجرا گذاشته می شود انتخاب محل اجرای آن مورد بحث است. عده ای از علمای حقوق جزا و جرم شناسان معتقدند که حکم اعدام باید در محوطه ی زندان و دور از انتظار عمومی عمل آید، تا افراد جامعه این گونه صحنه های خشونت آمیز را تماشا نکنند؛ به عکس، برخی اجرای علنی آن در مراکز و میادین شهرها و محل های پر جمعیت توصیه می نمایند و مدعی هستند که فقط در این صورت می توان امیدوار بود که هدف اربعایی مجازات اعدام تأمین خواهد شد و آلا اجرای آن نتیجه ای نخواهد داشت. (با تلخیص و تصرف، گارو، 1385: 405)

در حقوق ایران قانون اصول محاکمات جزایی در خصوص محل اجرای احکام ، حکم خاصی ندارد .

لیکن با توجه به منطوق ماده 485 همان قانون :

... اگر اجرای مجازات در محوطه ی زندان باشد رئیس زندان نیز حضور خواهد داشت ...

می توان نتیجه گرفت که مقنن، اجرای حکم در ملاعام را منع نکرده است و سال ها نیز طبق روش موجود ، محکومان را در میادین عمومی حلق آویز می کردند.

این روش تا سال 1343 ادامه داشت. در همان سال آیین نامه راجع اجرای مجازات اعدام، اصلاح شد. ضمن این اصلاح مقرر شد که اجرای مجازات اعدام در محل مخصوصی در زندان صورت گیرد.

یادآوری این نکته را لازم می داند که هر گاه مجازات اعدام به عنوان حد تعیین شده باشد، در این صورت برای اجرای آن باید دستور ماده 101 قانون مجازات عمومی رعایت می شد. به موجب ماده مذکور :

«مناسب است که حاکم شرع مردم را از زمان اجرای حد آگاه سازد و لازم است عده ای از مؤمنین که از سه نفر کمتر نباشند در حال اجرای حد حضور یابند.»

در خصوص محل اجرای حکم محکومیت، اداره حقوقی دادگستری در مورخه ی 1364/11/20

در یک نظریه ی مشورتی اعلام داشته است :

«در صورتی که محل اجرای حکم از طرف دادگاه و یا قانون تعیین نشده باشد دادستان (در قانون جدید آیین دادرسی کیفری قاضی اجرای احکام کیفری) می تواند آن را در محلی که مقتضی و مناسب تشخیص دهد اجرا نماید. اما اگر دادگاه محل اجرای حکم را تعیین کرده باشد دادستان نمی تواند از آن تخطی نماید.»

لازم به ذکر است که تأمین امنیت محل اجرای حکم در خارج از محوطه ی زندان بر عهده ی نیروی انتظامی است. (آخوندی، 1389: 100)

ب) زمان اجرای احکام :

بر خلاف احکام حقوقی که اجرای آن منوط به درخواست محکوم له است و تا ذی نفع درخواست نکند، حکم اجرا نمی شود، احکام کیفری به محض این که قابل اجرا شد، باید فوراً به اجرا گذاشته شود و اجرای آن موکول به درخواست کسی نیست، مگر در مورد احکام مربوط به قصاص و دیات که اجرای آن منوط به درخواست شاکی خصوصی و مجنی علیه و نیز انقضای مهلت های مقرر قانونی است. بنابراین به محض این که حکم کیفری لازم الاجرا گردید، دادگاه باید دستور اجرای آن را صادر و پرونده به واحد اجرای کیفری ارسال و با قید فوریت قاضی اجرای احکام مورد مطالعه و بررسی و در صورت ابلاغ رأی به طرفین و فقدان ایراد و اشکال بین قانونی و شرعی، کیفر و یا کیفر های مورد حکم استخراج و فوراً به اجرا گذاشته می شود. معطل نگه داشتن پرونده در دفتر اجرای احکام و عدم شروع به عملیات اجرایی فاقد وجاهت قانونی است. پرونده ی کیفری به محض ارجاع به شعبه اجرای احکام باید ثبت کلاسه اجرایی شود و به نظر قاضی اجرای احکام برسد.

مطابق ماده 284 ق.آ.د. کیفری دادگاه های عمومی و انقلاب، کلیه ضابطین دادگستری و نیروهای انتظامی و نظامی و روسای سازمان های دولتی و وابسته به دولت و یا موسسات عمومی در حدود وظایف خود مکلفند دستورات مراجع قضایی را در مقام اجرای احکام رعایت کنند. تخلف از مقررات این ماده علاوه بر تعقیب اداری و انتظامی مستوجب تعقیب کیفری برابر قانون مربوط می باشد. (احمدی موحد، 1387: 39)

در فرانسه تعدد و تنوع کیفرهای جانشین حبس باعث یک نوع ابهام و صعوبت در رژیم اجرایی آن ها شده است. قاضی صادر کننده حکم می تواند موعد اجرای حکم را معین و یا حتی محکوم را از اجرای حکم معاف کند ولی با تمام این اوضاع و احوال مساله به قاضی اعمال کیفرها سپرده خواهد شد تا تصمیم مقتضی را بگیرد. (باتلخیص و تصرف، خالصی، کاشفی، 1380: 161)

در اسلام نیز فقهای عظام از جمله امام خمینی(ره)، صاحب جواهر، محقق حلی، شهید ثانی، گلپایگانی، خوئی برعدم اجرای حد جلد در هوای بسیار گرم و بسیار سرد تاکید دارند و اقامه حد را در زمستان به گرم‌ترین ساعات روز و در تابستان به خنک‌ترین ساعات روز محول کرده‌اند دلیل این امر خوف هلاکت یا ضرر بیشتر از آن‌چه که لازمه حد است، ذکر کرده‌اند.

پس با توجه به مراتب ذکر شده تعیین ساعت مناسب برای اجرای مجازات جلد از جمله وظایف قاضی اجرای احکام می‌باشد. (معاونت آموزش قوه قضائیه، 1389: 33)

اما دکتر شامبیاتی معتقد است: «قصاص عضو به واسطه شدت گرما و سرما تا زمان اعتدال هوا به تاخیر می‌افتد. این حکم منحصرأختصاص به قصاص عضو دارد و شامل قصاص نفس نمی‌شود، اگر گرمی یا سردی هوا موجب سرایت زخم بشود، باید قصاص در هوای معتدل انجام گیرد. (شامبیاتی، 1389، ج 1: 276)

پس می‌توان نتیجه گرفت که در اجرای برخی مجازات‌ها نیز زمان خاصی پیش‌بینی شده است. مثلاً موقع اجرای حکم اعدام اول طلوع آفتاب است. (ماده 15 آیین‌نامه نحوه اجرای احکام قصاص نفس، رجم، صلب، اعدام و...) این دستور مبتنی بر یک سنت قدیمی است. در برخی از کشورهای خارجی اجرای حکم اعدام در ایام سوگواری و اعیاد مذهبی و ملی ممنوع است. در قوانین جزائی و آیین دادرسی کیفری ایران برای روز اعدام ملاحظات به جز آن‌چه در آیین‌نامه آمده، منظور نگردیده است. ولی این سکوت مانع از آن نیست که ماموران و مسئولان اجرای احکام به ویژه قاضی اجرای احکام، مقتضیات زمان و مکان و افکار و عقاید مردم محل را مورد توجه قرار دهند و برای اجرای احکام اعدام روز مناسبی انتخاب کنند. فی‌المثل در شهرهای ایران که اکثریت قاطع سکنه آن‌ها شیعه هستند، حکم اعدام در روزهای سوگواری محرم از قبیل تاسوعا و عاشورا و غیره مصلحت نخواهد بود، همچنین است روزهای 19 و 21 ماه مبارک رمضان و بعضی ایام که شعارهای خاصی در آن اجرا می‌گردد یا اعیاد و جشن‌های ملی و مذهبی. (آخوندی، 1389، ج 3: 101)

نتیجه‌گیری:

استادان حقوق جزا در رشته ی آیین دادرسی کیفری، فرآیند‌های رسیدگی به پرونده کیفری را به چهار یا پنج مرحله تقسیم نموده و آخرین مرحله ی آن را اجرای احکام می‌دانند. به طور خلاصه، به محض وقوع جرم، دستگاه عدالت کیفری اعم از پلیس و دادسرا و دادگاه‌های جزائی وارد عمل گردیده و پس از کشف جرم و تعقیب متهمان به ارتکاب جرم، تحقیقات مقدماتی را انجام و با فرض احراز مجرمیت، پرونده با صدور کیفرخواست به دادگاه جزائی ارسال و دادگاه پس از انجام رسیدگی‌های لازم، با فرض احراز گناهکاری، متهم را به تحمل مجازات، محکوم و با فرض تأیید حکم و لازم‌الاجرا شدن آن، بالاخره نوبت آخرین مرحله ی

دادرسی که اجرای حکم است فرا می رسد. اجرای حکم در قالب اعمال مجازات و یا اقدامات تأمینی و تربیتی در واقع نتیجه و ثمره همه ی فرآیند ها و اقدامات صورت گرفته در مراحل قبلی است . به یک معنا تمام نهادهای کیفری و اصول و قواعد حاکم بر روند رسیدگی به یک پرونده ی کیفری و تلاش ها و زحمات بی وقفه دادرسان برای رسیدن به همین مرحله است . مرحله ای که با اجرای مجازات علیه مجرم، واکنش اجتماعی به صورت سرکوبگرانه و یا پیشگیرانه در قبال پدیده بزه، آشکار می شود و بنا به اصطلاح عدالت اجرا می شود. «صرف نظر از اهداف و ویژگی های مجازات ها و دیدگاه های جرم شناسی مبنی بر مفید نبودن مجازات و تأکید بر اقدامات پیشگیرانه، آنچه قدر مسلم است و به عنوان یک اصل در همه نظام های حقوقی دنیا پذیرفته شده این است که برای جلوگیری از نقص ارزش ها و هنجارهای پذیرفته شده و انتظام امور جامعه و امنیت و آسایش فردی و جمعی، مقابله با پدیده بزه و سرکوب مجرم اجتناب ناپذیر و لازمه حیات جوامع بشری است. این مهم زمانی محقق می شود که اولاً مجازات متناسب با نوع بزه ارتكابی و میزان مسولیت مجرم و توجه به شخصیت وی و تاثیر مجازات در نیل به اهداف از پیش تعیین شده باشد. ثانیاً اعمال مجازات و نحوه اجرای آن مطابق اصول و موازین از پیش تعریف شده و روش های صحیح منطقی باشد تا مسئولین ومأموران اجرای مجازات در عمل با نارسایی و بلاتکلیفی مواجه نباشند و مأموریت خود را به نحو احسن برابر مقررات انجام دهند و از اعمال سلايق شخصی و تشّت در اجرای احکام جلوگیری به عمل آید.»

به همان اندازه که توجه به مرحله محاکمه یا تحقیق در فرایند کیفری دارای اهمیت می باشد، چگونگی و نحوه آرایش قانونی- قضایی مرحله اجرای محکومیت ها نیز، صرفنظر از نوع آن، برای مجرم و جامعه سرنوشت ساز است. به همین جهت است که نظام های کیفری متحوّل دنیا، مرحله ی اجرای مجازات ها را نیز مشمول فرآیند کیفری قضایی کرده و نظارت و مداخله دستگاه قضایی از طریق نصب قضات خاص مانند قاضی اجرای مجازات ها، به این مرحله تسری دارد. تحولاتی که، بدین سان، در نگرش سیاستگذاران و مقام های مسؤل سیاست جنایی نسبت به مرحله ی اجرای مجازاتها و اهمیت این مرحله در سرنوشت و رفتار مجرم و سلامت جامعه به وجود آمده است، تا حد زیادی مرهون آورده ها و یافته های کیفر شناسی می باشد.

فهرست منابع و مآخذ:

- 1- احمدی موحد، اصغر، اجرای احکام کیفری، تهران، نشر میزان، چاپ سوم، 1387
- 2- آخوندی، محمود، آیین دادرسی کیفری، جلد سوم، تهران، سازمان چاپ و انتشارات، چاپ نهم، 1389
- 3- آشوری، محمد، جایگزین های زندان یا مجازات های بینابین، تهران، انتشارات گرایش، 1382
- 4- آنسل، مارک، دفاع اجتماعی، تهران، مترجم محمد آشوری و علی حسین نجفی ابرند آبادی، انتشارات دانشگاه تهران، 1375
- 5- حقیقی، شاهرخ، گذر از مدرنیته، فوکو، لیوتار، دریدا، تهران، انتشارات آگه، 1381
- 6- دانش، تاج زمان، حقوق زندانیان و علم زندانها، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم، 1365
- 7- شامبیاتی، هوشنگ، حقوق جزای عمومی، جلد اول، تهران، نشر مجد، چاپ شانزدهم، 1389
- 8- ، حقوق کیفری اختصاصی، جلد اول، تهران، نشر مجد، چاپ اول، 1389
- 9- علی آبادی، عبدالحسین، حقوق جنایی، جلد دوم، تهران، انتشارات فردوسی، چاپ دوم، 1385
- 10- فاروقی، فواد، سرنوشت انسان در تاریخ ایران، تهران، انتشارات عطایی، چاپ دوم، 1378
- 11- گارو، رنه، مطالعات نظری و عملی در حقوق جزا، جلد دوم، مترجم ضیاء الدین نقابت، تهران، انتشارات ابن نیا،
- 12- مدنی کرمانی، عارف، اجرای احکام کیفری، تهران، انتشارات مجد، چاپ دوم، 1390
- 13- معاونت آموزش قوه قضائیه، نحوه اجرای احکام حدود، تهران، نشر جاودانه، چاپ اول، 1389
- 14- کاشفی، حسن، خالصی، محسن، کیفرهای جایگزین زندان در حقوق فرانسه، مجله حقوقی دادگستری، تهران، شماره 36،

Rasoul shahbazi hoseinkhani

Rasoul jabbari

Reza khoroushi

Abstract:

The title of this research is the formalities of the execution of criminal sentences, which is examined in two parts: the formalities and the manner of the execution of criminal sentences and the place and time of the execution of the sentences.

The purpose of this research is to investigate the appropriate time and place for the execution of a criminal sentence, which in case of choosing an inappropriate time and place for the execution of the sentence, the principle of guaranteeing the community's defense and the purpose of intimidation of the punishment will be violated. The research method in this research is the descriptive-analytical method, which is used in the collection of primary research information from the library method. After the finality of the sentence, preparations should be made for the execution of the sentence, and the necessary preparations should be made for the place and time of the execution of the criminal sentence, and in what order will the execution of multiple punishments be? Regarding the order of execution of multiple punishments, two principles of urgency of execution and necessity of execution of all punishments should always be taken into consideration. In the pre-modern society, the punishments were done in public, but the moral principles and the guarantee of community defense have been the concern of the legislators in the

past decades, and the judges changed the place and time of the execution of the sentence based on the importance of the crime committed. The execution time of criminal sentences is also immediate, contrary to legal rulings, so as soon as a criminal sentence becomes effective, the court must issue an order for its execution without anyone's request, and the case should be immediately implemented by the criminal sentence enforcement unit.

Keywords: execution place, execution time, punishment, criminal sentences